

Asia: VN/12457/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta Yhteiskunnan turvallisuusstrategiaksi 2024 (YTS2024)

Luku 1. Johdanto

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

ITÄ-UUDENMAAN HYVINVOINTIALUEEN HUOMIOTA LAUSUNNOLLA OLEVAAN EHDOTUKSEEN
YHTEISKUNNAN TURVALLISUUSSTRATEGIAKSI

Luku 2. Yhteiskunnan elintärkeät toiminnot

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

-

Luku 3. Yhteiskunnan elintärkeisiin toimintoihin kohdistuvat uhkat

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

-

Luku 4. Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaaminen

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

-

Luku 5. Kokonaisturvallisuuden toimijat

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

Luku 6. Kokonaisturvallisuuden tulevaisuus

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

Sivu 47, Kokonaisturvallisuuden tulevaisuus: Kappaleessa korostetaan tilanneymmärryksen merkitystä kansalliselle päätöksenteolle kriisitilanteissa. Esiin nostetaan tilannekuva ja sitä tukevat järjestelmät. -> Nosto on tärkeä ja tämän osalta Sisäministeriön pelastustoimen hallinnonalalla on kehitettävää.

OSA 2: Strategiset tehtävät

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse strategisen tehtävän numero ja nimi sekä nimeä osio (Päämäärä ja tavoitteet; Toiminta-ajatus; Toimijat).

Sivu 51, Valtiojohdon tilannekuva: Kohdassa painotetaan valtion ylimmän johdon tarvetta ajantasaiseen ja tarkkaan tilannekuvaan päätösten pohjaksi. Tämä ei toteudu tällä hetkellä kaikkien hallinnonalojen tasalla. Ongelmana on tilannekuvatoiminnan puuttuminen ja erilaiset toimialakohtaiset järjestelmät, jotka pahimmillaan pilkkovat tilannekuvan kokonaisuuden paloiksi. Ministeriöillä on tekstissä velvollisuus ylläpitää tilannekuvaa ja ilmoittaa tilannekuvan muutoksista. Voiko ministeriö toimia näin, jos sillä ei ole tilannekuvaa?

Sivu 61, Kansainvälinen kriisinhallinta, humanitaarinen apu sekä kansainvälinen pelastustoiminta: Tekstissä nostetaan esille Sisäministeriön ja pelastustoimen vastuu osallistumisesta kansainväliseen pelastustoimintaan sekä mahdollisuuksien luomiseen kansainvälisen avun vastaanottamiseen esimerkiksi EU:n pelastuspalvelumekanismien kautta. Tätä niin sanottua HNS-toimintaa ei tällä hetkellä kouluteta syvällisesti Pelastusopiston päällystötutkinnossa. Osaamisen kerryttäminen tapahtuu koulutuksiin osallistumisena omasta virasta käsin. Hyvinvointialueiden säästöt pakottavat pelastuslaitokset karsimaan kaikista koulutuksiin osallistumisista. Riskinä on osaamisen heikkeneminen kansainvälisessä toiminnassa talouden säästökuurien takia.

Sivu 67, Kokonaismaanpuolustuksen yhteensovittaminen: Kappaleessa painotetaan kaikkien hallinnonalojen yhteistyötä yhteensovittamisessa. Kappaleen teksti jää enemmän nykytilanteen toteavaksi, konkreettisia toimenpiteitä ei mainita kokonaisuuden kehittämiseksi.

Sivu 79, Väestön suojaaminen: Kappaleessa luetellaan joukko hyviä tavoitteita väestönsuojelun kehittämiseen. On tärkeää myös osoittaa resurssit tähän työhön siitä vastuulliselle alueelliselle pelastustoimelle sekä varmistaa resurssien oikea kohdentuminen pelastuslaitoksilla.

Sivu 83, Hätäkeskustoiminta: Kappaleessa mainittu hätäviestintäjärjestelmän rakentaminen kansalaisille on tärkeä kokonaisuus. Valmistelussa on tärkeää huomioida tulevan järjestelmän käytön helppo saatavuus ja esteettömyys sekä tasavertaisuus suhteessa erilaisiin loppukäyttäjiin ja heidän henkilökohtaisiin tai teknologisiin rajoitteisiinsa.

Sivut 84–85, Pelastustoimi: Hyvinvointialueiden säästöpainet sekä paikoin pelastajapula aiheuttavat uhan kappaleessa mainittujen kokonaisuuksien toteutumiseksi. Pelastustoimen rahoitus tulee olla vaatimusten mukainen. Pelastajakoulutuksen riittävä taso tulee turvata. Pelastustoimen väestönsuojelun tehtävien päivittäminen nykyiselle uhkatasolle vaatii ministeriön ohjauksen lisäksi resurssointia.

Sivu 89, Ympäristövahinkojen torjunta: Pelastustoimi mainitaan kappaleessa maalla tapahtuvien onnettomuuksien torjunnan osalta. Pelastustoimeen kohdistuvat säästöt voivat tulevaisuudessa vaarantaa kyvyn laajojen ja pitkäkestoisten onnettomuuksien torjuntaan.

Sivu 93, Säteiluvaaratilanteisiin varautuminen: Kappale korostaa tilanteen monimutkaisuutta ja toimijoiden paljoutta. Yhteisen tilannekuvan luominen ja tehokas tilanteen yleisjohtajuus vaatisi toimivaa, hallintorajat ylittävää, kyvykkyyttä tilannekuvan ylläpitoon. Tämä takaisi oikea-aikaiset toimenpiteet.

Sivu 94, Kemikaaliuhkiin varautuminen: Kts. edellinen kohta.

Sivu 104, Energiahuollon turvaaminen ja sivu 107, Liikenneverkkojen ja -palveluiden sekä huoltovarmuuteen liittyvien kuljetusten varmistaminen: Liikenteen sähköistymisen myötä kuljetusten huoltovarmuus laskee. Polttomoottoriliikenteen vähentäminen heikentää kykyä kriittisille kuljetuksille, samoin kuin pelastustoimen laajoihin evakointeihin soveltuvan kuljetuskaluston määrää. Diesel-ajoneuvojen riippuvuus erilaisista päästödirektiivien mukaisista lisäaineista heikentää kaluston käytettävyyttä kriisiaikoina. Tulisiko nämä toiminnot turvata poikkeamasäädöksillä?

Sivu 109, Viestintäverkkojen ja palveluiden saatavuuden, turvallisuuden ja toimintavarmuuden varmistaminen: Varautumiseen tarvitaan konkreettisia toimenpiteitä. Siviiliviranomaisten viestiverkkojen toimivuus ja johtamiskyvyn säilyminen tulee varmistaa riittävän viestivarautumisen kautta. Ratkaisuksi ei riitä satelliittipohjaiset EU-tason järjestelmät, kuten nyt impletoinnissa oleva Iridium.

Sivu 114, Sosiaali- ja terveydenhuollon tietojärjestelmien toimivuuden sekä keskeisten tarvikkeiden saatavuuden turvaaminen: Häiriötilanteiden kansallisessa ja alueellisessa hallinnassa sosiaali- ja terveydenhuollon viiden yhteistoiminta-alueen valmiuskeskuksilla on merkittävä kyvykkyyttä tilanteiden hallinnassa ja ohjaamisessa. Lausunnolla oleva lainsäädäntö tulee jatkossa toteutuessaan vahvistamaan valmiuskeskusten roolia.

Sivu 131, Avaruuspalveluiden saatavuuden varmistaminen: Ilolla tervehdittävä kappale. Uusien avaruusteknologioiden hyödyntämisessä on tärkeää seurata myös niiden käytettävyyttä yhteiskunnan kriittisten viestintäjärjestelmien tukena normaaliolojen laajoissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

Sivu 135, Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen turvaaminen: Hyvinvointialueiden näkökulmasta sosiaali- ja terveystaloudet ovat jo nyt kriisissä. Kriisi tulee jatkossa syvenemään säästöpainoiden ja tätä kautta vähentyvien vuodeosastopaikkojen sekä ympärivuorokautisen hoidon paikkojen vähenemisen myötä. Jo tällä hetkellä palvelujen tuottaminen perustuu paikoin laajasti ostohenkilöstön käyttöön. On turha suunnitella kriisikestävyyttä, jos arki on jo selviämistaistelua. Palveluiden turvaaminen vaatisi rakenteellisia ja lainsäädännöllisiä muutoksia, joissa määriteltäisiin tiukemmin julkisesti annettavan hoidon ja hoidon kriteerit nykyistä tiukemmin. Lääkärien työvelvoitetta valmistumisen jälkeen tulisi pohtia avoimesti. Terveystalouden ja sosiaalipalveluiden vetoa työpajkana tulisi lisätä rakenteellisin keinoin.

Sivu 144, Syrjäytymisen ja eriarvoisuuden ehkäiseminen: Suomi on matkalla, ellei jo ole, kahden kerroksen yhteiskunta. Maassamme on joukko ihmisiä, joilla menee hyvin. Rinnalla on yhä suurempi joukko ihmisiä, jotka vain yrittävät selvitä päivästä päivään. Eriarvoistumisen torjunta on läpileikaava yhteiskunnallinen teema, jolla on vaikutuksia maanpuolustustahtoon, henkiseen resilienssiin sekä hybridivaikuttamisen torjuntaan. Samaan aikaan eriarvoisuus kasvaa jatkuvasti julkisen talouden kriisin myötä: Yhteisillä verovarjoilla kyetään tuottamaan yhä vähemmän palveluita samalla kun palveluiden tarvitsijoiden määrä kasvaa. Lainsäädännössä ja tehtävissä poliittisissa päätöksissä tulisi huomioida ratkaisujen yhteiskunnalliset vaikutukset erityisesti kaikkein heikoimmassa asemassa oleviin. Tämä on parasta eriarvoisuuden ja hybridivaikuttamisen ehkäisyä.

Yleiset kommentit strategialuonnokseen.

Kirjoita yleiset havaintosi strategialuonnoksesta.

Strategialuonnos huomioi hyvin muuttuneen turvallisuusympäristön, jonka piirissä Suomi on ollut viimeiset vuodet Ukrainan sodan eskaloitumisen jälkeen. Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen näkökulmasta moni luonnoksessa esitetty toimenpide on tulevaisuudessa uhattuna hyvinvointialueiden taloushaasteiden ja uusien säästöpainoiden takia. Laajassa katsannossa heikkenevät peruspalvelut ja eriarvoistuminen luovat kasvupohjaa hybridivaikuttamiselle yhteiskunnassamme.

Alander Juha

Itä-Uudenmaan hyvinvointialue - Itä-Uudenmaan pelastuslaitos.